

Vorarlbergi fenomen

KMG Ehitus korraldas hiljuti õppereisi Austriasse Vorarlbergi. “Õppurite” hulgas oli ka kolm arhitekti: Emil Urbel, Hanno Grosschmidt ja Ivar Lubjak.

BTV pank Wolfurtis, Baumschlager ja Eberle 1998.

Hanno Grosschmidt (H. G.): Tahaksin näha, kes Eesti pankuritest nõustuks sellises majas istuma, ehkki maja on minu meelest vahva.

Ivar Lubjak (I. L.): Kui jätta kõrvale T. Dvoraki mullikujuline hoone, olid kõik valdavalt traditsioonilised ja võimalikult ökonoomsed lahendused. Samas võis ökonoomselt ehitatud majal olla fassaad, mille puhul raha poleks nagu üldse loetud.

H. G.: Kõik oli väga ratsionaalne, samas fassaadid olid kallid. Eriti klaasfassaadid, kus tundus olevat ka lihtsalt efektitsemist, sest nii paljude kihtide kasutamine ei ole ilmselt praktiline. Üldiselt olid suured klaasipinnad alati varjatud kas puitribidega, rulooga vms.

(I. L.): Majade ümbrus on hästi läbi mõeldud. Ilmselt oli enamasti projekti kaasatud ka maastikuarhitekt. Tundus, et palju oli kasutatud tehases valmistatud elemente, mis ehitusplatsil käivad kokku nagu legoklotsid.

(H. G.): Üllatas see, kuidas ajakirjades nähtud värsked oranžid majad tege-
likkuses välja nägid – nii suurt erinevust ei oodanud.

Sissejuhatus Emil Urbelilt:

Vorarlberg on Austria läänepoolseim liidumaa, asub Reini orus ja külgneb Šveitsi, Saksamaa ja Liechtensteiniga. Pealinn Bregenz on kasvanud Bodeni järve äärde. Ja sellele pindalalt Harju maakonnaga võrreldavale maa-alale on viimase paarikümne aasta jooksul ehitatud muljetavaldavalt palju kõrgetasemelise arhitektuuriga hooned. Miks just sinna?

Kõik sai alguse 1980. aastate alguses Viini ametliku liiniga vastuollu sattunud noorte arhitektide rühmituse tegevusest. Seltskond võttis endale nimeks Vorarlberger Baukünstler. Täna on mõnedel kunagistel "paharettidel" rahvusvaheline maine – tuntumad neist on vahest Carlo Baumschlager ja Dietmar Eberle.

Vorarlberger Baukünstler ei lähtu esteetilisest ega vormilistest kriteeriumitest, pigem on loomingu lähtekohad konstruktsioonis, ehitustehnoloogias ning kohalikes traditsioonides. Ja on millele toetuda.

Esmapilgul põllumajanduslikuna näiv maanurk on tegelikult üks Euroopa indust-

rialiseeritumaid regioone. Seal on arenenud tekstiili-, elektroonika- ja puidutööstus. Palju tähelepanu pööratakse säästlikele tehnoloogiatele, ehkki üldjuhul ei viita majade välimuses sellele miski. Teinekord võib aga fassaadi tulikirjast lugeda, kui suur on näiteks päikeseparateide hetketootlus. Säästlikkus on seegi, et kõikvõimalik vana on püüdnud säilitatud. Pean seda isegi luksuseks, kui väikelinna keskuses seisab kaubamaja kõrval sajanditagune küün.

Infrastruktuur meenutas mulle kohati kommunistlikke utopiaid maa ja linna kokkukasvamisest: põllupidaja laut ja elektroonikafirma peakorter seisid kenasti kõrvuti, samas naabruses asusid veel saekaater, tuletõrjemaja ja ülikooli korpus. Kõik, mis käib mõiste alla munitsipaalehitus, oli tehtud väärikalt ja kõrgetasemel.

Vorarlberglased on oma kodukoha moodsa arhitektuuri üle uhked. Reisijuhitides leiab igakülget infot ka vaid paar aastat tagasi kerkinud hoonete kohta. Majaseintel nägime tihti selle arhitektuuri tunnustavaid raamitud diplomeid või aukirju. Ja keegi ei pahandanud huviliste

peale, kui nad, fotoaparaat kaelas, hetkeks võõrale krundile astusid.

Kokkuvõttes arvan, et Vorarlberg on arhitektuurireisiks väga sobilik maanurk. Nelja päeva jooksul vaatas meie kriitiline seltskond üle 130 objekti, mis kõik palju mõtteainet pakkusid.

Kommentaare

Reisi ei korraldatud spetsiaalselt puitarhitektuuriga tutvumiseks, ent kuna Vorarlberg on tuntud ka puidu ulatusliku kasutamise poolest, palus Puuinfo arhitektidel oma muljeid jagada just sel teemal.

Emil Urbel (E. U.): Meelde jäi rohkem elukeskkond oma korrastatuses kui üksikud hooned. Maad näib Austrias jätkuvat, ent nii mõnegi maja puhul tundus, et maa-alune garaaz on kallim kui maja ise. See-eest olid autorisud jalust ära. Meeldis, et sindelfassaadid ei olnud pelk moevärk, vaid need tuginesid traditsioonidele ning olid tihti kombineeritud kõrgtehnoloogiaga. Rohkem meenuvad ilusad lahendused, näiteks nurkades, fassaadide liigenduses, soklites jm.

Foto: Mart Ristop

St Antoni suusastaadion.

E. U.: Siin on fassaadilaudade otste vahele kinnitatud plekist veenina. Akende puhul tundus Vorarlbergis, et kõik on erilahendused.

Tegelikult pandi klaaspakett otse seinale.

(I. L.): Akende ja fassaadi liitmisel torkas silma ülitäpne töö, seetõttu polnud vaja Makroflexi ega piirdeliistu nende varjamiseks. Meeldis fassaadide "tributamine".

Lot Holzbau tootmishoone Feldkirchis.

E. U.: See hoone sai vist üldiseks lemmikuks.

Foto: Märt Riistop

Lot Holzbau hoone nurgalahendus.

E. U.: Nii klaaspaketid kui OSB-plaadid on kinnitatud karkassile ülekattega kõigest eterniidiribade abil. Kuidas rasked klaaspaketid tegelikult paigal püsivad, jäigi arusaamatuks.

Märt Riistop (M. R.): Hoone sai 2001. aasta puitehituspreemia, järelkult on OSB ja selle värvkate väljas hästi vastu pidanud vähemalt kolm aastat.

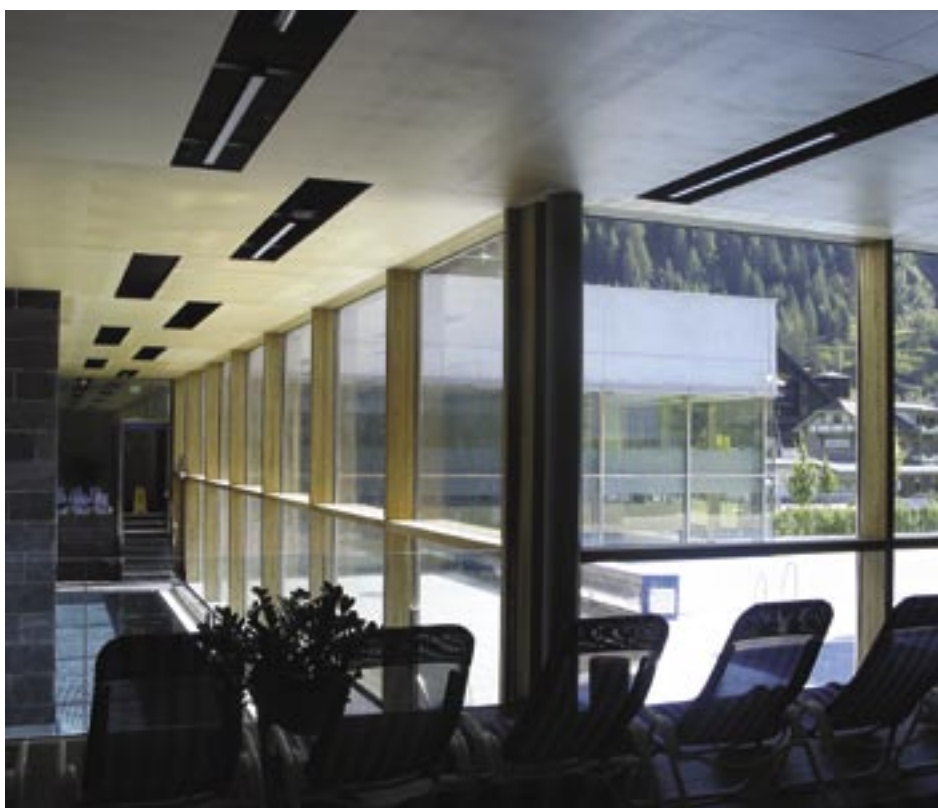

Foto: Märt Riistop

St Antoni puhkekeskus.

E. U.: Lahendused on väga ökonoomsed. Kalleid süvistatud lampe ja ventilatsioonireste enamasti ei näe, selle asemel on vineerlakke jäetud valgustite või ventilatsiooni jaoks piisava suurusega avad. Hästi lihtsad on ka mitmesugused piirded, näiteks serviti püsti Luja plaat.

Kaubanduskeskus Dornbirnis.

E. U.: Siin meeldis, kuidas on kasutatud OSB-d, ja hõre puitlaudis.

Foto: Hanno Grossschmidt

Kaubanduskeskuse sisevaade. Laes on viimistlemata OSB, seintel sama materjal värvi-tuna. Liimpuittalad toetuvad paarile metallpostile.

Foto: Mart Ristop

Foto: Mart Ristop

Kaubanduskeskuse hõre puitlaudis.

E. U.: Ise poleks sellise lahenduse peale tulnud – laudise taga on tuuletõke ja sellest piisab.

Foto: Märt Riisop

Walch's Event Catering hoone Lustenau Milleniumsparkis.

E. U.: Tore lahendus. Näib, nagu oleks uks lahti, aga siis märkad vundamenti selle all. Hoone on ümbritsetud kangaga, mis ilmselt võtab vastu suuremgi saju ja betooni peal olev OSB pinnakatet ei vajagi.

Foto: Märt Riisop

Karkass kanga kinnitamiseks ja pingutamiseks. Vedrud on karkassi teises ääres. Hoone betoonkarkass on kaetud OSB-ga (vt ka artiklit "Puit ja betoon").

Foto: Ivar Lubjak

Autode varjualune Hermann Kaufmanni büroo juures Schwarzachis. E. U.: Karniiside-konsoolide otsad vaevuti õhemaks töötlemata ja tulemuseks on hoopis ilusam välimus. I. L.: 10 × 10 cm postid tagaseinas on puhtalt disaini huvides. Lahendused olid üldiselt ratsionaalsed, ent kui vaja, siis materjaliga polnud koorderdatud.

45-kraadist liidest on täiendatud tugistmega, tala toetub seega postile ja tala ots on vee eest kaitstud.

Foto: Ivar Lubjak

Arhitektuuribüroo Schwarzachis.

I. L.: Kaufmanni büroo juures meeldis vineer, mis oli küll viimistlemata, kuid servad ei lokkinud. Hoone sulas hästi ümbrusse, mis oli ilmselt taotluslikult lastud pisut võpsikuks kasvada.

M. R.: Büroo valmis 1999. aastal, vineer jäeti viimistlemata meelega, et oma büroo peal ohutult jälgida, mis temast aastate jooksul saab.

Foto: Ivar Lubjak

Teefirma hoone Hohenemsis. Spoonliimpuidust rippkatus katab 24-meetrist ava.

Hanno Grossschmidt (H. G.): Eeskätt väärrib tähelepanu hea insenerilahendus.

Foto: Märt Riistop

I. L.: Tore nurgalahendus. Plekk on valtsitud nurgaprofiiliks ja selle servad ulatuvad laudade ja kinnituskruvide alla.

Foto: Ivar Lubjak